

dej! pomagalo je. — Na Francozkem je neki župan lani oklical, da nobeden ni dolžan plačati, kar v kerčmi ob nedeljah ali praznicah med mašo zapije — in to je pomagalo bolj kakor vse poprejšne še tako oistre postave in globe; noben kerčmar noče zdaj med mašo ne vina ne žganja točiti. „Pametna glava ta župan“ — pravi „Neven“, intako tudi jez mislim, da s pametjo bi se dalo marsikaj napak še odpraviti na svetu. J. Jazirk.

Starozgodovinski pomenki.

Korant — Kurent.

Basnosloven pretres od Davorina Terstenjaka.

(Dalje).

Ime Voltar nahajamo še v drugih polatinčenih oblikah in sicer spet na izžanskih kamnih (Schoenleben v omenjeni knjigi str. 218.)

VOLTREX LA SON ISE. P. VIVS etc.

Tukaj nahajamo ime Voltar v polatinčeni obliki Voltrex, in ime Amatus še slovenski Lason*), sanskritski las, česki laska = amor. Da je Voltrex le polatinčena oblika slovenskega imena Voltr, Volter, Voltar, Voltur, pričuje pet drug izžanski kamen (Schoenleben III. 219.)

Secundus VOLTREGIS Tal. Si. F. V. E. Sibi Et VOLTIAE. kjer imeni Voltur in Volcia (Volcova) lepo razodevate, da ste slovenske.

Da bi pa kdo ne rekel z graškim gospodom K., da to so „ausschweifendste Ansichten“, mu še dostavljam drug izžansk napis (Schoenleben str. 219. IV.)

VOLTREIBVS C. TORIS fi. Fi Eninae Et suae Vivae itd.

Dvoje imen nahajamo tukaj, ktere se ne bojite ne najostrejše kritične pile — in te ste Voltreibus in Toris, to je, Voltreba in Tor. Bik Shivatov se je velel Dherma in je bil zaznamek pravičnosti, zato tudi v indiskem jeziku pomeni Derma aequitas, pravičnost, Billigkeit, in lex, legalitas. To besedo so Vindi iz Azije čisto organiško seboj v Europo prinesli; poznamo jo vsi, čeravno ne več v izvornem pomenu, vendar saj v prenešenem: t e r m a, Eigensinn, prav za prav, Stiersinn, Stierköpfigkeit. Po prestavi in sorodnosti slovenskega glasnika m z glasnikom b in v, je iz terma postalo terba in treba; tukaj stoji treibus, ker gluho e slovensko ljudstvo tudi kot ei izgovarja, — primeri štajersko-slovensko: leipo, sleipo in česko beyk. Za očiščenje grehov pa so stari Indi in tudi Slovani terme, terbe, trebe — bike darovali Shivatu, zato je postal pomen trebiti purgare, expiare, in treba templum, tudi pomen εἰδωλόδουτον res idolo imolata, — dalje pomen σπονδή libatio, δυσία sacrificium, in darovatelj se je velil trebnik, oltar pa trebišče, in indigentia, necessitas, neodvisnost treba — potreba (glej: dr. Miklošić „Radices“ str. 96.)

Celó analogično besedo nahajamo torej v letopisu ipatijevskem (pod let. 1114) — besedo „govějušči“ (od gov, govedo) v pomenu čistotni (glej celi stavek pri Kollaru v „Staroitalii“ str. 268.) in ta pomen se najde polatinčen spet na izžanskem kamnu (Schoenleben 219. VIII.) v imenu Expiaetor:

VOLTREX EXPIETORIS Fil. Pox. Venix. M. A. E

ILVNCONIS F 0 Uxori Suae itd.

Oblika Expiaetor spet očituje vindonizem s premeno glasnikov a in e (lahek in lehek). Na tem kamnu nahajamo še drug synonymon imena terba, treba, in to je ilunko od sanskritskega ila krava in zemlja, analogično kakor štira krava, zemlja in bik, ida zemlja in bik itd.

Tudi rhenizem v besedi Ilunko = Ilok (zato ime varoša Ilok v Slavonii = Trebnje, Turovo, Turjaško, Volarsko) je znamenit, ker so rhenizmi posebna vlastovitost staroslovenskega jezika; — primeri mogončka

*) Valvazor nam je zapisal napis iz Verhnike, kjer se ime Lascia nahaja. Kdo bo še dvomil, da je Aemona, Emona Shiva Ljibuša, ker imena Amatus, Lason, Lascia opominjajo na čast boginje ljubezni. Pis.

(mogonšča), poronso (porončo) v frižinskih spominkih.

Pa ni zadosti, da smo že poznamljenja vol, tor, Voltar, Voljap, Voltur, Voltreba našli, nahajamo še dva druga synonyma in sicer na nekem kamnu, kateri je na Leskovecih najden bil, kakor Schoenleben (v omenj. knj. str. 222. V.) terdi.

I. O. M. Genio Loci A. A. IBARCVS itd.

Tu je ime Ivarcus spet čistoslovensko od sanskritskega juv, juvan, slovenski juv*), juvenec, skrajšano junec, latinski juvencus. Že večkrat smo rekli, da oblika ju se spreminjuje v slovenskem jeziku v iv, in tako je iz Juvarko postal Ivarko. Ime je po koreniki in obliki slovensko. (Dalje sledí.)

Zgodovinske drobtinčice.

Ime „Car“.

Car je naslov sploh ruskih vladarjev. Ime to je staroslovensko, ter pomenja toliko kot kralj ali cesar. Nekteri terdijo, da izhaja od latinskega imena cezar (ime nekdanjega rimskega zapoveditelja Julija Cezara). Do 16. stoletja so se gospodari raznih ruskih dežel imenovali véliki knezi; bili so taki véliki knezi Vladimira, Kijeva, Moskve itd.

Véliki knez Vasilej Ivanovič si je leta 1505 prvi prilastil naslov „samoderžec“, kar pomenja ravno to, kar greško „autokrat“, in slovensko „samovladar“.

Vasilejev sin „Ivan II. Vasiljevič“, „ljuti“ ali „strašni“ si je v letu 1579 pridjal naslov „car Moskve“, kterege so se nasledniki njegovi dolgo za njim še posluževali.

Leta 1721 sta caru Petru I. starašinstvo in duhovščina v imenu ruskega naroda pridjala naslov rusovskega cesarja, za ktero slovo v rusovskem upotrebujejo latinsko ime „imperator“, kakor cesarici pravijo „imperatrix“. Začetka pa drugi veliki evropski vladarji niso hteli spoznavati cesarskega naslova moskovitarskih knezov, in še le vsred 18. stoletja je bilo dostojanstvo ruskega carstva vspoznano in poterjeno. Žena careva je bila nekdanj imenovana carica, najstarejši sin njegov in verjetni naslednik prestola carevega pa carevič, to je, sin carov, in žena njegova, naslednica prestola, carevna, to je, hči carova.

Po smerti nesrečnega Aleša, sina Petra I. je nehal ta naslov, in carovi sinovi so bili od tistih dób imenovani véliki knezi. Car Paul I. je vpeljal vnovič leta 1799 naslov careviča ali cesareviča za drugega sina svojega, vélikega kneza Konstantina; po smerti njegovi ga je dobil sedajni naslednik prestola, Aleksander, od očeta svojega, cara Nikolaja. Ravno tako je poslednji počastil sinaho svojo, ženo naslednika, ko se je bila omožila, z naslovom carevna.

Tudi nekdanji knezi Geruzije in Imiretije (zdaj ruski kroni podverženih dežel) in vladarji Srbije so se nekdanj cari imenovali.

Novičar iz avstrijskih krajev.

X. Iz Gradca 13. jan. Naj mi je pripuščeno novico povedati, ki je vredna, da jo pozabe rešimo. — Na Štepanovo pret. leta se je v farni cerkvi pri sv. Ani v slovenskih Goricah ganljiva slovesnost obhajala, ktere vzrok je sledeča prigodba bila. Predbožični teden sta šla dva fantiča z neko deklico iz šole čez Šavnico domú. Na derndrati in mokri bervi deklica popolzne in v globoki, in z germovjem prevlečeni potok pade. Starejši deček to vidši je hotel od straha pobegniti, njegov mlajši okoli 5 let stari brat, krepko pozvarivši ga, ga je zaderžal, se na zemljo ulegel in bratu veleval, ga za noge deržati. Tako ležé se je tako

*) Morebiti bi se utegnil kdo čuditi o tem, da so stari Slovenci skoro vse imena po turu prejemali. Ta prikazen je že preslavnega mojstra starinoslovja slovanskega s čudenjem navdajala, da veči del imen rek, vesi, gor, je od tura prišlo, zato je izustil besedo: „tur u Staroslovanú nad miru oblíbeni“, — to je, tur pri starih Slovanih čez mero (neizmerno) ljubljeni“. Glej „Starozitnosti“ str. 555. Pis.